

ВИХОВАННЯ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ ЗАСОБАМИ ВІЙСЬКОВО-СПОРТИВНОГО ХОРТИНГУ

Постановка проблеми. В сучасних умовах національного та культурного відродження України значно актуалізується роль людського чинника в усіх сферах життєдіяльності суспільства, посилюється значимість інтелектуальної, вольовий, моральної підготовки учнівської молоді до подальшого життя. Особливої уваги потребує проблема національно-патріотично виховання, в основі якого лежить формування соціально відповідальної особистості, виховання найважливіших духовно-моральних і культурно-історичних цінностей, що відображають специфіку формування та розвитку українського суспільства та держави, національної самосвідомості, способу життя, світорозуміння й долі нації.

Базовим компонентом національно-патріотичного виховання є військово-патріотичне виховання, зорієнтоване на формування в молодій особі готовності до захисту Вітчизни, розвиток бажання здобувати військові професії, проходити службу в Збройних Силах України як особливому виді державної служби. Його зміст визначається національними інтересами та покликаний забезпечити активну участь громадян у збереженні безпеки України, захисту її від зовнішньої загрози [5, с. 160].

Проблема патріотичного виховання підростаючого покоління завжди була предметом дослідження багатьох вітчизняних і зарубіжних філософів, педагогів, психологів. Так, моральні аспекти патріотизму розкрито в працях Й. Песталоцці, А. Дістервега, Г. Сковороди, В. Сухомлинського; патріотизм як принцип національного виховання – І. Беха, Г. Ващенко, О. Вишневецького, В. Івашковського, І. Огієнка, Ж. Петровича, С. Русової, К. Ушинського, К. Чорної, Л. Чупрій та ін. Виховання як компонент громадянського виховання досліджували П. Ігнатенко, Н. Косарева, Л. Крицька, В. Поплужний, М. Фіцула та ін. Важливими є праці О. Вишневецького, Т. Завгородньої, П. Кононенка, В. Кузя, Ю. Руденка, М. Стельмаховича, Б. Ступарика, К. Чорної, П. Щербаня, в яких теоретично осмислюються нові підходи до здійснення патріотичного виховання молоді людини в сучасних умовах. На сьогодні надзвичайно актуальними є наукові розробки В. Арефєва, М. Баки, Є. Василенко, В. Ганчева, З. Діхтяренко, С. Дятленка, Е. Єрьоменка, М. Зубалія, С. Жеваги, М. Куцкір, В. Платонова та ін., в яких досліджуються питання фізичного та військово-патріотичного виховання молоді, у тому числі засобами військово-спортивного хортингу.

Мета статті – проаналізувати педагогічні умови та методи патріотичного виховання учнівської молоді засобами військово-спортивного хортингу.

Виклад основного матеріалу дослідження. На сьогодні, проблеми, пов'язані з вихованням патріотизму та формуванням національної свідомості населення України як основи консолідації суспільства і зміцнення держави слід розв'язувати на державному рівні. Особливу увагу при цьому потрібно приділяти саме патріотичному вихованню молоді, що є на сьогодні одним з найголовніших пріоритетів гуманітарної політики в Україні, важливою складовою національної безпеки України [10].

У часи воєнної загрози або агресії особливої актуальності набуває військово-патріотичне виховання. На сьогодні в Україні виховання учнівської молоді в дусі поваги до Українського Війська та правоохоронних органів, відповідального ставлення громадян до обов'язку захисника Вітчизни стає пріоритетним у зв'язку з російською агресією проти України, що проявилися в окупації Криму, збройній інтервенції на Донбасі та підтримці терористів в інших регіонах України. Стратегією національної безпеки України, затвердженою Указом Президента України від 26 травня 2015 року № 287/2015, зокрема зазначається що з метою формування та розвитку сектору безпеки і оборони необхідно забезпечити, у тому числі, розвиток системи військово-патріотичного виховання, запровадження програм військової підготовки і цивільного захисту в загальноосвітніх, професійно-технічних і вищих навчальних закладах.

Саме цим зумовлена актуальність дослідження проблеми військово-патріотичного виховання учнівської молоді в сучасних умовах. Актуальність дослідження цієї проблеми також обумовлена орієнтацією педагогічної теорії та практики на розробку сучасних методик, що сприяють підвищенню ефективності виховного процесу в загальноосвітніх навчальних закладах тощо [3].

Ефективним засобом патріотичного виховання молоді в Україні є фізична культура і спорт, у тому числі спортивні єдиноборства, які на сьогодні бурхливо розвиваються. У 2008 році, завдяки ідеї майстрів, тренерів та спортсменів, які займались багатьма, представленими на нашій планеті єдиноборствами і які їх пропагували, було створено український національний вид єдиноборства – хортинг, який стає фундаментом та основою національного духу, філософії та способу життя українців. Хортинг має давні і славні історико-культурні корені. Ідея виникнення хортингу як комплексної системи самовдосконалення особистості, заснованої на фізичному, морально-етичному та духовному вихованні, пов'язана з відродженням давніх народних традицій козаків, що передавалися з покоління в покоління. Хортинг успішно реалізується як сучасний вид єдиноборств, він представлений в місцевих федераціях в багатьох регіонах України, проводяться змагання на місцевому, республіканському, міжнародному рівнях.

Подальший розвиток хортингу нерозривно пов'язаний з національною наукою і освітою, які вирішують питання загального світоглядного та цивілізаційного характеру, і які на сучасному етапі постали перед новими викликами, які мають загальносуспільне значення і виникли у результаті Революції гідності, агресії Росії, анексії Криму та військового протистояння на Сході України, активізації зусиль розхитати ситуацію в нашій державі, з одного боку, а з іншого – консолідації українського суспільства навколо національних і загальнодемократичних цінностей, бажання долучитися до сучасної європейської цивілізації, зростання патріотизму, відповідальності, ініціативи та самодіяльності громадян.

Основною метою хортингу є – популяризація та підвищення ролі фізичної культури і спорту, патріотичне виховання, залучення дітей та юнацтва до здорового способу життя, відволікання від шкідливих звичок, виховання особистості в душі добропорядності й патріотизму [1; 2; 4; 7].

Системна організація військово-патріотичного виховання учнівської молоді спрямована на підготовку її до оволодіння військовими професіями, формування психологічної та фізичної готовності до служби в Збройних Силах, задоволення потреби підростаючого покоління у постійному вдосконаленні своєї підготовленості до захисту Вітчизни [5, с. 160].

Національно-патріотичне виховання, й зокрема військово-патріотичне, – мета системи військово-спортивного хортингу. Такий вид хортингу розвиває Федерація військово-спортивного хортингу України, яка зареєстрована Міністерством юстиції України 13 червня 2014 року як всеукраїнська громадська організація (Свідоцтво № 1420027) [6].

Федерація ставить за стратегічну ціль дати Збройним Силам України призовника, здатного повноцінно вирішувати бойові завдання з перших тижнів служби, а нашій країні – фізично розвиненого і духовно багатого патріота. Відповідно завдання підготовки захисників Батьківщини, що стоять перед Федерацією, її інструкторським і педагогічним колективом, вельми складні та відповідальні, оскільки йдеться про утвердження у молодому поколінню глибокого розуміння нашої сили й віри в стійкість і єдність України.

Тісна співпраця з державними органами влади, активна взаємодія з органами освіти, фізкультури і спорту, молодіжної політики дозволяють не лише більш якісно й ефективно виконувати статутні завдання Федерації, але й удосконалювати і розвивати матеріально-технічну базу військово-патріотичної діяльності, тримати у себе на балансі військові та цивільні туристичні намети, макети вогнепальної та холодної зброї, мати спеціальну форму і тренувальне спорядження, розширювати й поглиблювати форми своєї участі в процесі забезпечення військової та національної безпеки України.

В освітньому та виховному процесі військово-спортивного хортингу поєднуються військово-теоретична і фізична підготовка, паралельно вирішуються питання духовного та фізичного розвитку.

Національно-патріотичне виховання засобами військово-спортивного хортингу можна визначити як багатопланову, систематичну, цілеспрямовану і скоординовану діяльність громадських об'єднань і філій Федерації військово-спортивного хортингу України у співпраці з державними органами для формування в учнівської молоді високої патріотичної свідомості, піднесеного почуття вірності до своєї Вітчизни, готовності до виконання громадянського обов'язку, найважливіших конституційних обов'язків щодо захисту інтересів Батьківщини. Метою патріотичного виховання засобами військово-спортивного хортингу є оволодіння патріотизмом як найважливішою духовно-моральною і соціальною цінністю, формування в учнівської молоді соціально значущих якостей, умінь і готовності до їх активного прояву в різних сферах життя суспільства, особливо в процесі військової служби та інших видах державної служби, вірності конституційному і військовому обов'язку в умовах мирного і воєнного часу, високої громадянської відповідальності та особистої дисциплінованості.

Для досягнення цієї мети потрібно вирішити наступні основні завдання:

1. Проведення науково обґрунтованої управлінської та організаторської діяльності щодо створення умов для ефективного національно-патріотичного виховання учнівської молоді засобами військово-спортивного хортингу.

2. Утвердження у свідомості і почуттях юних громадян засобами військово-спортивного хортингу патріотичних цінностей, поглядів і переконань, поваги до культурного та історичного минулого України, оздоровчих і спортивних традицій, підвищення престижу державної служби Батьківщині.

3. Створення нової ефективної системи патріотичного виховання засобами військово-спортивного хортингу, що забезпечує оптимальні умови розвитку вірності до Батьківщини, готовності до гідного служіння суспільству і державі, чесному виконанню службових обов'язків.

4. Створення засобами військово-спортивного хортингу психолого-педагогічних механізмів, що забезпечують ефективне функціонування цілісної системи патріотичного виховання учнівської молоді, а також тих, хто проходить службу в лавах Збройних Сил України, інших формуваннях і органах.

Зміст патріотичного виховання учнів старших класів засобами військово-спортивного хортингу, що визначається його метою і завданнями, обумовлюється особливостями, динамікою і рівнем розвитку українського суспільства, станом його економічної, духовної, соціально-політичної та інших сфер життя, проблемами формування підростаючого покоління, головними тенденціями розвитку даного процесу.

Ураховуючи завдання національно-патріотичного виховання, на заняттях з військово-спортивного хортингу інструктори намагаються передати учням якомога більше знань про українську історію, героїчне минуле, видатних історичних діячів і їхні досягнення, перемоги і поразки, традиції українського війська і козацтва. Адже лише такі знання дозволяють долати байдужість людей, роблять із них відданих патріотів і громадян України, а з просто населення – єдину українську націю, що усвідомлює свою самобутність і неповторність.

На навчально-тренувальних вишколах з військово-спортивного хортингу учні проходять не лише допризовну підготовку з фізичними випробуваннями, а, головне, сприймають військові знання через призму емоцій, душі. У результаті випробувань на тренуваннях з військово-спортивного хортингу, вишколів на військових полігонах, проведення комплексних спортивних і військово-прикладних змагань загартовується характер майбутніх воїнів, виховуються патріоти, готові до захисту Батьківщини, народжується еліта українців, яка є прикладом для інших. Така особистість вміє діяти відважно й упевнено при абияких небезпечних обставинах, є могутньою і незламною у своїх патріотичних переконаннях, усвідомлює не лише самобутність своєї нації, а й власну велич, силу, мужність, звитягу, має високі позитивні амбіції та лідерські якості, психічно врівноважена і стримана, фізично здорова та здатна перемагати, відчуває справжню гордість за свою державу, прагне до найвищих стандартів і всесвітнього визнання.

Військово-спортивний хортинг – це не лише справжня школа сили, честі і мужності для юнаків, які планують служити у Збройних Силах України, але це й освітня технологія

військово-патріотичного спрямування. Вона всіма доступними формами озброєє юного громадянина найважливішими морально-психологічними якостями, потрібними як майбутньому захиснику Батьківщини, так і цілком мирній людині, оскільки сміливість, твердість характеру, фізична витривалість необхідні й вчителю, лікарю, інженеру, водію.

Безперечно, освоєння штатної бойової техніки у військах піде успішніше, якщо молода людина ще до призову на службу ознайомиться з пристроєм і експлуатацією автомобіля, мотоцикла, трактора, навчиться розбирати й збирати автомат. Відтак, у секції військово-спортивного хортингу старшокласники отримують профорієнтаційну інформацію, практично знайомляться з майбутньою військовою спеціальністю розвідника, снайпера, зв'язківця, кінолога, водія, санінструктора; виконуючи стрибки з парашутом, вони готуються до служби у десанті та військах спецпризначення.

У контексті патріотичного виховання дітей та молоді хортинг забезпечує:

- навіювання почуття патріотизму для армії (через воєнізовані показові виступи, демонстрацію сили духу тощо);
- формування особистості переможця в екстремальних умовах реального бою.

На заняттях із військово-спортивного хортингу інструктори доводять учням, що військова служба вимагає особливого напруження фізичних і духовних сил, постійної зібраності, відповідальності, дисциплінованості, вольових якостей особистості, навичок самооборони та виживання в екстремальних умовах. Походи, змагання, воєнізовані ігри, що проводяться за правилами військово-спортивного хортингу, зміцнюють силу волі, виробляють у старшокласників терпіння до специфічних військових навантажень, дають стійкі навички єдиноборства й основи самозахисту, застосування ефективних прийомів хортингу.

Національно-патріотичне виховання учнівської молоді засобами військово-спортивного хортингу може здійснюватися під час навчально-виховного процесу в загальноосвітньому навчальному закладі освіти в урочній і позаурочній діяльності, а також поза школою.

Ключовими змістовими напрямами такої діяльності є: по перше – вивчення, вшанування, розвиток бойових і спортивних традицій українського народу та Збройних Сил України; по друге – проведення й збагачення військово-спортивних ігор, інших цікавих сучасним дітям і доцільних форм роботи.

Перший напрям передбачає: заходи з увічнення пам'яті полеглих у боротьбі за незалежність нашої Батьківщини, шефство над братськими похованнями, несення вахти пам'яті – виставляння почесної варти на братських похованнях, над якими шефствує федерація, виставлення почесної варти біля пам'ятників героїв, покладання гірлянди слави, проведення мітингів та інших патріотичних заходів біля могил загиблих воїнів і в інших пам'ятних місцях; проведення екскурсій, уроків мужності, зустрічей із ветеранами; вітання і виступи з концертами перед ветеранами війни; святкування пам'ятних дат; проведення виставок, вікторин, переглядів фільмів патріотичної тематики; проведення конкурсів військово-патріотичної пісні.

Заходи за другим напрямом – це, насамперед, Національна дитячо-юнацька військово-спортивна гра „Хортинг-Патріот“, яка в комплексно вирішує завдання системи військово-патріотичного виховання учнівської молоді. Не менш важливу роль у національно-патріотичному вихованні відіграють: місячники оборонно-масової та спортивно-оздоровчої роботи; військово-спортивні естафети; військово-спортивні свята; День фізичної культури і спорту, День захисника Вітчизни.

Однією із ключових умов успішної реалізації заходів за двома напрямами є *співпраця інструкторів військово-патріотичного хортингу та службовців військових формувань*. Така продуктивна партнерська взаємодія здійснюється через керівництво військово-прикладними гуртками та секціями, спільну організацію оборонно-спортивних таборів, військово-польових зборів, зустрічей з військовослужбовцями.

Окрім цього, регулярно проводяться навчальні збори і семінари з військово-спортивного хортингу, під час яких учасники підвищують спортивну майстерність і військово-виучку.

Елементи військово-спортивного хортингу можуть ефективно використовуватися і на уроках. Зокрема, особливий патріотичний потенціал має предмет „Захист Вітчизни“. Так, темою першою розділу „Прикладна фізична підготовка“ Навчальної програми цього предмета передбачено вивчення теми „Національні бойові мистецтва“, за якою учень повинен вміти пояснити необхідність виникнення та застосування національних бойових мистецтв, виконувати прийоми нанесення ударів за технікою хортингу, знати, як застосовувати прийоми в бойових ситуаціях [8].

Ураховуючи зазначене, уроки з предмету „Захист Вітчизни“ є особливою ланкою в системі військово-спортивного хортингу, оскільки охоплюють, на відміну від інших предметів, контингент учнів школи, які вивчають військову справу. У зв'язку з цим, інструктори Федерації беруть участь у проведенні відкритих уроків у школах, у разі потреби надають відповідні консультації педагогічному колективу загальноосвітнього навчального закладу.

Виховними центрами військово-патріотичної роботи на місцевому рівні нині стають *гуртки з військово-спортивного хортингу*, що створюються в загальноосвітніх навчальних закладах. Наявність у школі подібного гуртка сприяє системності відповідної роботи, закріпленню позитивних військових, спортивних, культурних та інших традицій.

Гуртківці облаштовують куточки бойової слави українського народу, де розміщено матеріали з пошукової роботи, що сприяє вихованню школярів на героїчних традиціях старших поколінь.

Для залучення великої кількості населення в спортивне життя громади проводяться *спортивно-масові свята двору*, на яких відбуваються показові виступи хортингістів. Це – спортивне свято двору „День Перемоги“, спортивне свято „Назустріч спорту“, веселі старти „Зі спортом з дитинства“, сімейні старти.

Реально допомагає управляти процесом підготовки учнів до захисту Батьківщини, додає всій роботі, що проводиться, послідовності та цілеспрямованості, забезпечує спадкоємність в організації та розвитку патріотичної діяльності школярів система *клубів військово-спортивного хортингу*.

Потрібно підкреслити, що клуб військово-спортивного хортингу, який працює на базі навчального закладу (школи, училища, технікуму) у позаурочний час володіє великими можливостями для організації системного національно-патріотичного виховання дітей та учнівської молоді. Одним із змістових орієнтирів таких клубів є твердження, що любов до Батьківщини – це прояв патріотизму, а захист Вітчизни – це обов'язок патріота.

Клуби військово-спортивного хортингу мають можливість охопити своєю діяльністю значну кількість дітей та молоді з мікрорайону, громади. Великі переваги військово-спортивного хортингу в роботі на місцях з так званими „важкими підлітками“, які виявляють девіантну поведінку (а це в тому числі діти з соціально незабезпечених сімей, молоді люди, пов'язані з кримінальним світом, наркомани, починаючі крадії, а також діти з цілком благополучних, навіть заможних сімей, які не можуть знайти себе в суспільстві, самореалізуватися). Розвиток мережі клубів військово-спортивного хортингу, залучення до них великої кількості „важких“ і „проблемних дітей та підлітків“ дозволить зробити відчутні зміни у вирішенні проблеми не лише виховання чи повноцінного розвитку сучасного підростаючого покоління, а й гідної соціалізації та самореалізації юнаків і дівчат як громадян і патріотів своєї Батьківщини.

Отже, у сучасних умовах, коли вирішується проблема професіоналізації особового складу Збройних Сил України, інших військових формувань і органів, роль і значення національно-патріотичного виховання дітей та учнівської молоді засобами військово-спортивного хортингу є особливими. Це також обумовлюється тими конкретними завданнями практичного характеру, що покладаються нині на захисників Вітчизни у процесі проходження військової служби.

Система національно-патріотичного виховання засобами військово-спортивного хортингу охоплює: формування та розвиток у старшокласників соціально значущих цінностей, громадянськості й патріотизму; формування на заняттях з військово-спортивного хортингу і навчально-польових зборах готовності до військової служби, до дій у

специфічних і екстремальних умовах; доцільне використання різних форм і методів роботи (патріотичні та військово-патріотичні, культурно-історичні та військово-історичні, військово-технічні та військово-спортивні й інші клуби та об'єднання, спеціальні школи, курси, гуртки, спортивні секції; місячники і дні патріотичної роботи, вахти пам'яті, пошукова діяльність; Національна дитячо-юнацька військово-спортивна гра „Хортинг-Патріот“; походи тощо); діяльність засобів масової інформації, заснованих Федерацією, творчих спілок, працівників культури і мистецтва, відповідних наукових, молодіжних асоціацій, організацій, в тій чи іншій мірі спрямовану на розгляд, освітлення і пошук вирішення проблем патріотичного виховання у процесі занять військово-спортивним хортингом, на формування і розвиток особистості громадянина і захисника Вітчизни.

Призначення системи національно-патріотичного виховання засобами військово-спортивного хортингу полягає у забезпеченні на практиці комплексного врахування усіх факторів, що впливають на патріотичне виховання учнів, у створенні необхідних умов і механізмів, що сприяють цьому процесу.

Таким чином, соціально-педагогічна функціональність хортингу в національно-патріотичному вихованні багатоаспектна: *матеріальний аспект* – засвоєння суспільно прийнятних способів роботи з об'єктами матеріальної культури (створення куточків і музеїв бойової, трудової слави, оформлення й навіть офіційна державна реєстрація військово-спортивних клубів у багатьох містах України, шефство над пам'ятниками, обелісками, меморіальними комплексами тощо); *духовний аспект* – освоєння духовних цінностей (любов до Батьківщини, військової обов'язок, захист позитивного світу, збереження життя на землі, утвердження соціальної справедливості тощо), вироблення норм цивільної і військової поведінки, формування ставлення до військової історії та її конкретних носіїв – ветеранів війни, представників сучасних Збройних Сил України тощо; *соціально-комунікативний компонент* духовної сфери хортингу передбачає активне спілкування з ветеранами, героями війни, воїнами-інтернаціоналістами, учасниками бойових дій, учасниками антитерористичної операції. Рівень реальної діяльності педагога і вихованців пропонує також включення особистості в об'єктивні військово-патріотичні зв'язки з громадськими організаціями, українською армією, козацькими організаціями, в тому числі у відносини, що мають реальний патріотичний зміст.

Дієвим соціально-комунікативним засобом популяризації військово-спортивного хортингу як національного виду спорту є офіційний сайт Української національної федерації хортингу, на якому розміщені рубрики з усіх складових напрямів, що забезпечують його цілісність і системність. Серед них, зокрема, є рубрики („Стратегія „Хортинг-Патріот“, „Хортинг – виховна система“, „Військово-патріотичний рух“, „Козацький хортинг“, „Військовий хортинг“, „Хортинг у дошкільній освіті“, „Викладання хортингу у школі“, „Хортинг у профільних ліцеях“, „Хортинг у позашкільних навчальних закладах“, „Хортинг у професійно-технічній освіті“, „Хортинг у вищих навчальних закладах“, „Педагогіка хортингу“, „Психологія хортингу“, „Філософія хортингу“, „Реферати та дипломи“, „Козацька слава“, „Хортинг у культурі і мистецтві“, „Народна атрибутика“, „Військово-спортивний хортинг“), на яких можна ознайомитись з безліччю наукових праць, статей, навчальними підручниками і посібниками, методичними рекомендаціями, навчальними програмами, рефератами і дипломними роботами, іншими науково-, навчально-методичними матеріалами, присвяченими національно-патріотичному, військово-патріотичному вихованню підростаючого покоління, написаними фахівцями та тренерами-практиками Української національної федерації хортингу, науковими, науково-педагогічними, педагогічними працівниками наукових, навчально-наукових установ, навчальних закладів усіх типів [8].

Потенціал хортингу як національного виду спорту України в національно-патріотичному вихованні визначається розгалуженою мережею спортивних клубів, гуртків, секцій й особливо професійно підготовленим кількісним та якісним складом фахівців хортингу. У зв'язку з цим, військово-спортивний хортинг є одним із найбільш перспективних факторів національно-патріотичного виховання дітей та молоді в Україні, оскільки сприяє у викликах часу єднанню зусиль військових, науковців, педагогів і

спортсменів у нових умовах і формах співпраці з урахуванням реальних інтересів дітей, молодих людей і дорослих.

Отже, можна зробити наступні **висновки**:

1. Виховання учнівської молоді засобами військово-спортивного хортингу є одним із найбільш сучасних перспективних напрямів військово-патріотичного виховання дітей та учнів загальноосвітніх навчальних закладів, оскільки сприяє формуванню в молодій особі готовності до захисту Вітчизни, розвитку бажання здобувати військові професії, проходити службу в Збройних Силах України як особливому виді державної служби та закладає підвалини соціально значущих духовних цінностей, орієнтирів, високого сенсу життя.

2. За допомогою хортингу сучасне українське суспільство отримує найцінніший скарб – виховане молоде покоління з творчим потенціалом, готове взяти на себе відповідальність за майбутнє України.

Перспективи подальшого дослідження будуть пов'язані з узагальненням літературних джерел щодо виховання учнівської молоді засобами військово-спортивного хортингу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Діхтяренко З. М. Дослідження основних понять хортингу: „виховання“, „хорт“, „хортинг“, „хортовий“, „хортове виховання“ у психолого-педагогічній та філософській літературі / З. М. Діхтяренко // Теорія і методика хортингу: зб. наук. праць. – К. : зб. наук. праць. Вип. 1 / [ред. рада: Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2014. – С. 53 – 59.
2. Електронний фонд бази даних Української Національної Федерації Хортингу. Федерація твоєї Батьківщини. Витоки і подальший розвиток хортингу [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://horting.org.ua/node/40238>.
3. Електронний фонд бази даних Української Національної Федерації Хортингу. Федерація твоєї Батьківщини. Військово-патріотичне виховання учнів 10–11 класів засобами хортингу [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://horting.org.ua/node/41357>.
4. Електронний фонд бази даних Української Національної Федерації Хортингу. Федерація твоєї Батьківщини. Інформаційна довідка: ВИД СПОРТУ – ХОРТИНГ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.horting.org.ua/node/1100>.
5. Електронний фонд бази даних Української Національної Федерації Хортингу. Федерація твоєї Батьківщини [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.horting.org.ua>.
6. Електронний фонд бази даних Української Національної Федерації Хортингу. Федерація твоєї Батьківщини. Федерація військово-спортивного хортингу України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://military-horting.com.ua/content/федерация>.
7. Єрмоєнко Е. А. Навчальна програма гурткової (секційної) роботи „Хортинг“ для учнів 1–11 класів загальноосвітніх навчальних закладів : навч. вид. / Е. А. Єрмоєнко. – К. : Паливода А. В., 2012. – 268 с.
8. Навчальна програма предмета „Захист Вітчизни“ (для 10–11 класів загальноосвітніх навчальних закладів) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/1_doc2.nsf/link1/NT1204.html.
9. Петрочко Ж. В., Єрмоєнко Е. А. Хортинг – школа сили і честі юного українця : метод. посіб. – К. : Паливода А. В., 2016. – 544 с.
10. Чупрій Л. В. Патріотичне виховання в Україні: стан і перспективи. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://sd.net.ua/2009/11/05/patrotichne_vikhovannja_v_ukran_ctan__perspektivi.html.

REFERENCES

1. Dikhtiarenko, Z. M. (2014). *Doslidzhennia osnovnykh poniat khotynhu: „vykhovannia“, „khort“, „khortynh“, „khortovyi“, „khortove vykhovannia“ u psykhologo-pedahohichnii ta filosofskii literaturi* [Research of the main meanings of Horting: „education“, „hort“, „horting“, „hortal“, „horting activity“ in the psychological, pedagogical and philosophical literature]. In Bekh, I. D. al. (Eds.). *Teoriia i metodyka hortynhu: Issue 1* (pp. 53–59). Kyiv: Palyvoda A. V.

2. *Elektronnyi fond bazy danykh Ukrainiskoi Natsionalnoi Federatsii Khortynhu. Federatsiia tvoiei Batkivshchyny. Vytoky i podalshyi rozvytok khortynhu* [Electronic fund of database of Ukrainian horting federation. Federation of your homeland. Origins and subsequent development of horting]. Retrieved from <http://horting.org.ua/node/40238>.
3. *Elektronnyi fond bazy danykh Ukrainiskoi Natsionalnoi Federatsii Khortynhu. Federatsiia tvoiei Batkivshchyny. Viiskovo-patriotychne vykhovannia uchniv 10–11 klasiv zasobamy khortynhu* [Electronic fund of database of Ukrainian horting federation. Federation of your homeland. Military and patriotic education of pupils of 10–11 classes by means Horting]. Retrieved from <http://horting.org.ua/node/41357>.
4. *Elektronnyi fond bazy danykh Ukrainiskoi Natsionalnoi Federatsii Khortynhu. Federatsiia tvoiei Batkivshchyny. Informatsiina dovidka: vyd sporty khortynh* [Electronic fund of database of Ukrainian horting federation. Federation of your homeland. Background: kind of sport is horting]. Retrieved from <http://www.horting.org.ua/node/1100>.
5. *Elektronnyi fond bazy danykh Ukrainiskoi Natsionalnoi Federatsii Khortynhu. Federatsiia tvoiei Batkivshchyny* [Electronic fund of database of Ukrainian horting federation. Federation of your homeland]. Retrieved from <http://www.horting.org.ua>.
6. *Elektronnyi fond bazy danykh Ukrainiskoi Natsionalnoi Federatsii Khortynhu. Federatsiia tvoiei Batkivshchyny. Federatsii viiskovo-sportyvnoho khortynhu Ukrainy* [Electronic fund of database of Ukrainian horting federation. Federation of your homeland. Federations of military and sport Horting of Ukraine]. Retrieved from <http://military-horting.com.ua/content/федерация>.
7. Yeromenko, E. A. (2012). *Navchalna prohrama hurtkovoї (seksiynoi) roboty „Khortynh“ dlia uchniv 1–11 klasiv zahalnoosvitnikh navchalnykh zakladiv* [The training program of circle (sectional) work „Horting“ for pupils 1-11 grades of secondary schools]. Kyiv: Palyvoda A. V.
8. *Navchalna prohrama predmeta „Zakhyst Vitchyzny“ (dlia 10–11 klasiv zahalnoosvitnikh navchalnykh zakladiv)* [The educational program of the subject „Protecting of the Homeland“ (for 10–11 grades of secondary schools)]. Retrieved from http://search.ligazakon.ua/1_doc2.nsf/link1/NT1204.html.
9. Petrochko, Zh. V., & Yeromenko, E. A. (2016). *Khortynh – shkola syly i chesti yunoho ukraintsia* [Horting – the school of strength and honor of young Ukrainian: methodical manual]. Kyiv: Palyvoda A. V.
10. Chuprii, L. V. *Patriotychne vykhovannia v Ukraini: stan i perspektyvy* [Patriotic education in Ukraine: state and prospects.]. Retrieved from http://sd.net.ua/2009/11/05/patrotichne_vikhovannja_v_ukran_ctan__perspektivi.html.

Костянтин Кукушкін.

Виховання учнівської молоді засобами військово-спортивного хортингу.

У статті „Виховання учнівської молоді засобами військово-спортивного хортингу“ проаналізовано педагогічні умови та методи патріотичного виховання учнівської молоді засобами військово-спортивного хортингу. Військово-патріотичне виховання як базовий компонент національно-патріотичного виховання зорієнтоване на формування в молодій особи готовності до захисту Вітчизни, розвиток бажання здобувати військові професії, проходити службу в Збройних Силах України як особливому виді державної служби. Національно-патріотичне виховання, й зокрема військово-патріотичне, – мета системи військово-спортивного хортингу, виду спорту, який розвиває Федерація військово-спортивного хортингу України. Федерація ставить за стратегічну ціль – дати Збройним Силам України призовника, здатного повноцінно вирішувати бойові завдання з перших тижнів служби, а країні – фізично розвиненого і духовно багатого патріота.

В освітньому і виховному процесі військово-спортивного хортингу поєднуються військово-теоретична і фізична підготовка, паралельно вирішуються питання духовного та фізичного розвитку. Виховання учнівської молоді засобами військово-спортивного хортингу може здійснюватися під час навчально-виховного процесу в загальноосвітніх навчальних закладах в урочній і позаурочній діяльності, а також поза школою. Ключовими змістовими напрямками такої діяльності є вивчення, шанування і розвиток бойових і спортивних

традицій українського народу та Збройних Сил України, проведення й збагачення військово-спортивних ігор, інших форм роботи.

Ключові слова: виховання, національно-патріотичне виховання, військово-патріотичне виховання, хортинг, військово-спортивний хортинг, військова служба, військовий обов'язок, профорієнтація, військова спеціальність.

Konstantin Kukushkin.

Secretariat of the Cabinet of Ministers of Ukraine, Department staffing (Grushevskogo Str. 12/2, Kyiv, Ukraine).

Educating students means military-sports horting.

In „Educating students means military-sports horting“ analyzes pedagogical conditions and methods of patriotic education of youth and sports of military means horting. Military-patriotic education as a basic component of the national-patriotic education oriented to the formation of the young person readiness to defend the Fatherland, the development of a desire to acquire the military profession, serve in the Armed Forces of Ukraine as a special kind of public service. National-patriotic education, and particularly the military-patriotic – purpose of the system of military-horting sports, sport, which develops military-sports Federation horting Ukraine. Federation sets the strategic goal – to Ukraine conscript armed forces, able to fully solve the problem of fighting the first weeks of life, and the country – developed physically and spiritually rich patriot. In the education and training process of military-sports horting combined military-theoretical and physical training, along solved the issue of spiritual and physical development. Educating students means military-sports horting can be carried out during the educational process in schools and in after-hour activity time limit, and outside of school. Semantic key areas such activity is the study and development of military honor and sporting traditions of Ukrainian people and the Armed Forces of Ukraine, wires and enrichment of military-sports games and other forms of work.

Key words: education, national and patriotic education, military-patriotic education, horting, military horting sports, military service, military service, career guidance, military specialty.

Константин Кукушкин.

Воспитание учащейся молодежи средствами военно-спортивного хортинга.

В статье „Воспитание учащейся молодежи средствами военно-спортивного хортинга“ проанализированы педагогические условия и методы патриотического воспитания учащейся молодежи средствами военно-спортивного хортинга. Военно-патриотическое воспитание как базовый компонент национально-патриотического воспитания ориентировано на формирование у молодого человека готовности к защите Отечества, развитие желания получить военные профессии, проходить службу в Вооруженных Силах Украины как особом виде государственной службы. Национально-патриотическое воспитание, и в том числе военно-патриотическое, – цель системы военно-спортивного хортинга, вида спорта, который развивает Федерация военно-спортивного хортинга Украины. Федерация ставит стратегическую цель – дать Вооруженным Силам Украины призывника, способного полноценно решать боевые задачи с первых недель службы, а стране – физически развитого и духовно богатого патриота.

В образовательном и воспитательном процессе военно-спортивного хортинга сочетаются военно-теоретическая и физическая подготовка, параллельно решаются вопросы духовного и физического развития. Воспитание учащейся молодежи средствами военно-спортивного хортинга может осуществляться во время учебно-воспитательного процесса в общеобразовательных учебных заведениях в урочной и внеурочной деятельности, а также вне школы. Ключевыми содержательными направлениями такой деятельности является изучение, чествование и развитие боевых и спортивных традиций украинского народа и Вооруженных Сил Украины, проведение и обогащение военно-спортивных игр, других форм работы.

Ключевые слова: воспитание, национально-патриотическое воспитание, военно-патриотическое воспитание, хортинг, военно-спортивный хортинг, военная служба, воинская обязанность, профориентация, военная специальность.